Najvažnije teze po pitanju odgoja naše djece

Prof. Ahmed Muaz el-Hatib, Damask
Priredio: Hajrudin Hodžic

Hvala pripada Allahu dž.š. Koji je rekao: ***"I kada je melecima Gospodar tvoj rekao: "Stvoricu covjeka od ilovace, pa kad mu savršen oblik dam i život u njega udahnem, vi mu se poklonite,"*** (Sad, 71-72).

Ljudski odgoj je zaista začuđujući, ima ga različitih i raširenih bezbrojnih vrsta. Svaka jedinka, sama po sebi, je svijet. Što ga više zakona prati, osjeća se sve veća intimnost i bogatstvo njegove unutrašnjosti. Odgoj djece, posebno, je veoma plodno i prihvatljivo tlo, i što se više odgajatelj namuči, to se više ukaže ljudska umjetnina na njemu, te postaje svijetiljka upute, preporoda i razboritosti .

Radi svega toga je veoma teško da nekoliko listova obradi taj višestran, samoobnavljujući i neshvatljiv svijet, ali je ovo mala dopuna čija je svrha da otkrije pokoji zastor i osvjetli ovu temu zbog obaveze medusobnog savjetovanja i podsjećanja.

Od najvećih tema u odgoju naše djece jeste kontinuirani rad na odredivanju i oblikovanju pet stvari :

1. "Ko sam ja?"- određivanje identiteta;
2. "Kome sličim"- određivanje pripadnosti;
3. "Koga slijedim"- određivanje svoga primjera i autoriteta;
4. "Kako se ponašam"- određivanje privremenog cilja i
5. "Šta vrijedi ono što ja radim"- odredivanje konacnog cilja.

Treba raditi na ovim tačkama od početka spoznavanja, tj. od ranog dijetinjstva. Ako bi ove tačke bile dovoljno nejasne, možda radi njihovog nejasnog oblikovanja na samom početku, onda bi morali da uradimo unutrašnje procjenjivanje stvari da bi ocjenili njegovu (ne)jasnoću, jer gubljenje tih tačaka ponekad bude razlog stalnih praznina u odgoju naše djece, a kada neko nešto ne posjeduje nemože ga drugom ni dati .

Nemožemo zamisliti koliko je važno da znamo jasne odgovore na ovih pet pitanja koje smo spomenuli. Radi samog normalnog kretanja stvari kasnićemo u davanju tih odgovora, ali kod prvog problema osjetit ćemo koliko je taj odgovor bio važan, u suprotnom, pratiti će nas teška zbunjenost i nedoumice .

Ove tačke koje ćemo obraditi čovjeku će dati ravnotežu, smirenost, duboko i ispravno vjerovanje, kao što sprečavaju psihičko udaljavanje koje vodi ka izgrađivanju neispravnih oblika ljudskog ponašanja, ili otuđivanja od normalnih vaspitnih vrijednosti .

Prvo: KO SAM JA? (odredivanje identiteta)

Prve veze koje čovjek ili dijete imaju ocrtavaju granice njihove ličnosti, obezbjeđuje im ravnotežu u njihovim koracima ophođenja sa drugima, na dobar ili pokvaren način, opraštajući ili mrzeći, otvoreno ili zatvarajući se u samog sebe,

razumno ili naivno, hrabro ili sa strahom. U ovome kotekstu imam El-Gazali kaže: *"Znaj da je dijete emanet kod svojih roditelja, a njegovo srce je naivan dragulj koji prihvata svakojako klesanje. Ako se navikne na dobro, tako ostari, i njegovi roditelji i njegov odgajatelj će imati od toga sevap, a ako se navikne na zlo tako ostari, tako bude grijeh na vratu njegovih staratelja koji treba da ga čuvaju, vaspitaju, podučavaju lijepom ponašanju i čuvaju ga od lošeg društva".*

Ova osnova ili pozitivna urođenost će dati ravnotežu dijetetu do kraja njegova života. Ova činjenica ima svoju osnovu u hadisu gdje Poslanik s.a.v.s. kaže: ***"Svako novorodence se rodi na pozitivnoj urodenosti, pa ga njegovi roditelji nacine kršcanom, jevrejom ili poklonikom vatre."*** (Buhari).

Časni Kur'an jasno određuje identitet muslimana gdje Uzvišeni Allah kaže: ***"Reci: "Mene je Gospodar moj na pravi put uputio, u pravu vjeru, vjeru Ibrahima pravovjernika, a on nije bio idolopoklonik." Reci: "Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova."***(Al-An'am, 161-162), i najviše problema koji se javljaju izmedu roditelja i djece potiču iz nepostojanja ispravnog identiteta.

Možemo da primjetimo ponekad da roditelji, u prvim danima njihovog porodicnog života, kada budu daleko od vjere, da daju svojoj djeci negativan identitet. Ako bi se ti roditelji povratili vjeri kada ta djeca dostignu period puberteta, naišli bi na ogromne prepreke da njihova djeca krenu njihovim stopama. Razlog toga je u tome da je identitet koji je već zasijan u njima bio negativan na samom početku, pa se nemogu preokrenuti osim sa dubokim ubjeđenjima ili ličnim iskustvima koja nesmiju biti nimalo plića od iskustava njihovih roditelja.

Identitet na kojem odgajamo naše dijete ostavlja veoma jake tragove na njegovu ličnost. Radi toga, utjecaj na dijete tokom njegova ranog dijetinjstva opečati ga određenim identitetom, što je veoma opasna stvar, a nije nimalo bezopasnija od igranja sa ljudskim genima. Kur'an nam je kazivao o faraonu, kada je saznao da će se roditi dijete koje će imati identitet suprotan onome kojeg on hoce, pa je radi toga uradio nemoguće da bi zatrao taj identitet, ubijavši svu novorođenčad.

Da bi dali našem dijetetu jasan identitet iziskuje od nas :
- davanje posebne počasti ispravnoj nauci;
- izgradnju čistog srca;
- davanje lijepog primjera u samom sebi i
- obezbjeđivanje sredine koja će pomoći da se iskristališu te stvari.

Ispravna nauka:

Ispravna nauka iziskuje od nas uzastopno zalaganje. Naše poznavanje nekih stvari ne iziskuje da naša djeca to već poznaju, i ono što smo sakupljali tokom dužeg vremenskog perioda možemo da za kraće vrijeme prenesemo na njih, kada spoznamo pravi način podučavanja. Problem se pojavljuje kada mislimo da će pojedinosti i stvarčice, koje neplanski dajemo njima, da daju svoj traženi rezultat, računajući da će taj način od njih sačiniti čovjeka koji posjeduje potrebno znanje.

Časni Kur'an nam daje osobite lekcije i pouke po pitanju definiranja ispravne nauke i njenog morala. Od uočljivijih primjera je i priča Musaa a.s. sa Hidrom u

poglavlju El-Kehf, čiji povod bilježi hadis gdje se kaže da je Musa a.s. pitan ko je najučeniji, na što je rekao da je to on, nepripisujući svoje znanje Allahu dž.š.

Izgrađivanje čistog srca:

Izgradivanje čistog srca znaci vaspitanje, što nije isto kao i edukacija, jer se njihove definicije daju ispreplesti. Imam El-Bejdawi, Allah mu se smilovao, definiše vaspitanje kao "postepeno postizanje vrhunca nečega."

Možemo primjetiti mnoga vjerska ukazivanja koja podstiču na kontinuirani rad koji je neophodan za vaspitni odgoj. Među njih se ubraja i izreka Muhammeda a.s. gdje kaže: "Najdraži posao Allahu dž.š. je najtrajniji, makar on bio i skroman u svojoj veličini "(Muslim).

Davanje lijepog primjera u samom sebi:

Treba stalno čuvati stranu primjene naučenog u vjeri, njegovo nadziranje i kontinuirano uvježbavanja na njemu. Koliko potrebni uslovi za odgoj ličnosti budu prisutni, toliko će prilika za uspjeh biti bolja i veća .

U jednoj porodici, koja je sadila iman u srca svoje djece na naučnom i praktičnom polju, željeni cilj je postigao veću dubinu kada je tu bio lijep primjer, kojeg i vama navodimo :

"U miru noći ustade mališan iz svoga krevetića prikradajući se do kreveta svoga babe, želeci da ga zarobi svojim rukama i da spava u njegovom zagrljaju. Iznenadi se mališan time što je krevet njegova oca bio prazan, pa se on zaputi po kući tražeći ga po sobama. U najudaljenijoj sobi osluhnu glas svoga oca koji je citirao Kur'an sa tužnim glasom kojeg mališan prije nije poznavao. Neprimjetno se došunja do svoga oca i spozna iz njegova stava da on klanja.

Oči našeg mališana se ukočiše i uklesa u svojoj memoriji sliku koju nikada neće zaboraviti, a koja će ostaviti jak utjecaj na njega poslije dugog vremena. Vidio je dvije crte suza koji su se spuštale niz lice svoga oca koji je bio obuzet učenjem i plačom, neprimjetivši dolazak svoga sinčića. Kao lopov, mališan se iskrade i napusti sobu te se zaputi svom krevetiću. U njegovom mozgu se uklesalo nešto čija će duboka značenja pronaći tek nakon dužeg vremena .

Nikada dobro neće propasti. Odraste naš mališan. Odrastajući poče da osjeća slast imana i pokornosti Allahu dž.š. Iako je bio obgrljen slabostima koje budu kod svakoga čovjeka, ali je rosa Kur'ana u dubinama njegove duše osvježavala sušicu njegova srca kad god bi se primakao grijesima. Ostala je scena njegova oca i prosutih suza u dubini te noći talas bucnog imana koji je uklanjao sa njegova puta sve prepreke i sve stvari koje su ga zavodile".

Obezbjeđivanje sredine koja će pomoći da se te stvari iskristališu:

A što se tiče obezbjeđivanja povoljne klime, tu neće biti uvjek onako kako to mi hoćemo. Ali na nama je da ne ostavimo i ono malo dobra što imamo ispred sebe, nego moramo pospješiti naše mogućnosti iskorištavanja ponuđenog, a zatim ga moramo proširiti i prilagoditi našim načelima.

Alžirski muslimani su dosta ispatili sa Francuskim kolonijalistima, ali zahvaljujući vojskama koje su pripremile majke vjernice sačinjene su male grupe i oaze imana usred sijanja Francuske vatre i divljeg kolonijalizma. Izgubi Francuska i

pobjedi Kur'an. Pobijedili su pokušaji da se ostvari “dobra sredina”, bez obzira na sve negativnosti koje su htjele da utope tu zajednicu u nešto drugo .

Tokom komunističke vladavine nad islamskim zemljama, nisu uspjeli divlji staljinistički metodi da iščupaju islam iz srca muslimana. Kur'an, vjerovanje i propisi islama su podučavani u tajnim i uskim podrumima, u razbacanim pećinama i šumama. Islam je opstao uprkos opkružujućem neznanju, proganjanju i slabostima kroz koje je prolazio, da bi iz tih mjesta ponovo ustao, šireći se još više.

Mi moramo čvrsto da vjerujemo, ma kakve okolnosti bile, da zakoni koje je Allah dž.š. postavio na dunjaluku mogu da nam otvore vrata rada i građenja, i da nam daju opširne prostore za djelovanje. Mi samo moramo dobro da naučimo kako da se njima okoristimo i kako da ih usmjeravamo.

Trebamo da pred nas stavimo Kur'ansko razumjevanje i poslaničku uputu kao dva stalna znaka prema kojima ćemo uvjek hitati i žuriti***. ”Onaj koji bude uradio i kao trun dobra-vidjece ga, a onaj koji bude uradio i kao trun zla vidjece ga.”***(Az-Zilzal, 7-8).

Drugo: KOME SLIČIM? (odredivanje pripadnosti)

Unutrašnja harmonija ili samoprihvatanje je veoma opasno pitanje u izgradnji ljudske duše. Čovjek ne prestaje da razmišlja o svom unutrašnjem stvaranju i vanjskom prihvatanju svega toga. Ako se pri tome sagrade duboka unutrašnja ubjeđenja ona daju svom nosiocu potrebnu stabilnost za ispravan rast, dok osobe koje se tokom svoga života kreću između različitih mišljenja imaju u većini slučajeva nesređenu unutrašnju harmoniju.

Ako ovakva osoba ne stigne do odredenog rezultata, ovo se može pretvoriti u jednu vrstu hipohondrije. Pojedine savremene ideje predstavljaju primjere žestoke rastresenosti ljudske duše pod plaštom objektivnosti, slobodne istine i potrage za istinom, te pod plaštom zvučnih imena čiji su jedini plodovi jedna vrsta duhovne nepovezanosti pojedinaca u vrtlogu neprestanog beznada i reakcija koje rastavljaju sve prisutno i nikome nedaju bilo kakvu pozitivnu korist. Stvari postaju dosta opasnije kada ta duhovna nepovezanost postane struja, a ne ograničeni pojedini primjeri. Ova tema se veže sa mjerilom po kojem čovjek ide po pitanju procjene samog sebe i svog odnosa spram drugih. Plemeniti Kur'an nam jasno ukazuje na glavno mjerilo za procjenu svih unutrašnjih ili vanjskih djela, gdje kaže: ***"Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji".*** (Al-Hudžurat, 13).

Samoprihvatanje putem bogobojaznosti obogaćuje život tako da u njemu bude dobra za svakoga, dok načela koja fokusiraju nadmoćnost pojedinca ili zajednice ili interesa ili egoizma dovode do invidulanog i zajedničkog uništenja. Imam Gazali nam besjedi o simpatičnom događaju koji se desio Sehlu b. Abdullahu sa svojim dajdžom Muhammed b. Sivarom, te kako je dajdža u njemu izgradio unutrašnju harmoniju. On nam besjedi da je tada bio trogodišnjak i gledao svoga dajdžu kako klanja po noći, nakon čega mu je dajdža rekao: Zar ne spominješ svoga Stvoritelja? Zatim sam ga zapitao: A kako da Ga spominjem? Nakon toga je od njega zatražio da u svom srcu nekoliko puta ponovi: Allah je uz mene, Allah me gleda, Allah me vidi!

Nakon što je to ponavljao nekoliko noći, saopšti mu da je to uradio, nakon čega mu poveća broj. Zatim je Sehl rekao: To sam učinio pa sam u srcu osjetio slast toga, pa mi dajdža nakon godinu dana reče: Zapamti ono čemu sam te naučio i ustraj u tome sve do svoje smrti!, pa sam tako nastavio nekoliko godina i pronašao sam slast

svega toga u mom biću, nakon čega mi dajdža reče: O Sehle, sa kim je Allah, i koga On gleda i vidi, zar može da griješi prema Njemu? Čuvaj se grijeha!

Nakon toga je Sehl porastao, napamet naučio Kur'an kada je imao šest ili sedam godina, i postao jedan od čestih postaca i asketa, a ponekad bi u ibadetu provodio čitave noći

Većina negativnih i neprijateljskih skolonosti kod djece se javlja u prvim danima njihovog dijetinjstva, kao rezultat strašnih iskustava. U djecu prema kojoj se okrutno postupalo se usađuju zločinačke sklonosti, jer oni time uče da kod ljudi ima dobra i zla, što njihova psiha naknadno neće shvatiti. Ova činjenica je prevelika za dječije shvatanje u ranim godinama njihova dijetinjstva, zbog čega su te sklonosti za njega zastrašujuće, izazivaju kod njega pesimizam i ožiljke koji nikada ne zacijeljuju. Strogost je dobra i neophodna stvar na polju odgoja, dok okrutnost nije nimalo prikladna za dijete. Među negativne oblike odgoja spada prisilno i silno uskraćivanje dijetetu njegovog dijetinjstva. Među greške koje se često javljaju jeste plašenje dijeteta da će ga Allah spaliti u vatri! Ispravno je da se dijete podstiče time da će ga Allah zavoljeti, a treba ga udaljavati od laži putem podsticanja i prilagodavanja na istinu, te usađivanjem veličine Allahove ljubavi prema iskrenim osobama. Sve tako dok njegova svijest nebude sposobna da razlikuje dobro od zla, na osnovu vjerskog pogleda na te dvije pojave, i da shvati njihove konsekvence na ovom i budućem svijetu.

Među opasne faktore koji usmjeravaju čovjeka i njegovu unutrašnju harmoniju spadaju duhovne dimenzije koje su usađene u njemu i način njihovog usađivanja. Hadis u kojem Poslanika s.a.v.s. kaže: ***"Poslan sam da upotpunim plemenite ćudi "*** (Ahmed, Hakim i Bejhaki) nam objašnjava položaj plemenitog morala u životu. Pohvala Uzvišenog Allaha Svom Poslaniku u kojoj kaže: ***"Jer ti si, zaista, najljepše cudi"*** (Al-Kalem, 4), jasno pokazuje da poslanici imaju najveći udio uzvišene ćudi.

Postoje određene skupine koje se prividno pozivaju na moral, ali su one dvoličnjačke i oportunističke koje zanima samo lični interes, poput kradljivca koji je izgubio svoj plijen, pa počinje da oplakiva povjerenje i ustrajanost na istini u životu.

Postoje druge skupine koje nemaju pravu vezu sa moralom niti pozivaju ka njemu, osim u slučajevima kada stvari dostignu do "crvenih granica" koja u sebi nose očiglednu propast. Oni su poput pojedinih zajednica koje dozvoljavaju sve oblike pokvarenosti, smatrajući da je to prirodni postupak koji neizaziva probleme, (BBC navodi podatak da je do 2001.godine u svijetu od AIDS-a (side) umrlo 25 miliona ljudi, a da oboljelih od iste bolesti ima oko 40 miliona). Kada se ti problemi počnu neprestanu dešavati, tek tada te zajednice počnu stidljivo da dižu svoj glas o neophodnosti da se obrati pažnja na pojedina pitanja i da se ne prelaze granice korištenja pojedinih stvari koje daju uništavajuće rezultate!

Postoji treća vrsta ljudi koje zanima lokalna etika samo u zvaničnim okvirima, tako da nema ništa loše u tome da ljekar ispija alkohol u kafanama, dokle god poštuje bolnčka pravila koja nalažu da se alkohol smije konzumirati samo izvan bolnica, a ne tokom radnog vremena, a niko netreba da ima veze sa njegovim privatnim životom. Negativna bit ovog čina postepeno crvotoči citavu zajednicu.

Islamski odgoj se potpuno razlikuje od svih spomenutih skupina. Etička struktura zajednice u njenim osnovama je skladna i harmonična struktura u kojoj nema proturječnosti ili kontradikcije, čiju stabilnost i postojanost podupiru svi članovi te zajednice. Ova etička struktura može da prihvati mali ili individualni ograničeni

nepredviđeni propust, ali isto tako smatra da je ostvarivanje stvarnih interesa za zajednicu i uklanjanje svih prepreka obligatna obaveza (fard) koja se nesmije zapostaviti. Zbog svega toga, naša etička struktura je jako stroga spram osoba koji vole da se poigravaju i da uništavaju.

Hadis o brodu nam ukazuje dalekosežno shvatanje islamske etičke strukture, u kojem Poslanik s.a.v.s. kaže: ***"Primjer onoga ko pazi na Allahove granice i onoga koji ih prelazi je poput ljudi koji se voze na brodu. Nakon izvlačenja, neki od njih su zauzeli gornji, a neki unutrašnji dio broda. Kada bi oni koji su u unutrašnjem dijelu broda htjeli da uzmu vode prošli bi pored onih na gornjem dijelu, pa rekoše: "Bilo bi bolje da mi probijemo jedan dio unutrašnjosti broda da nebi smetali onima iznad nas." Ako bi ih pustili da urade ono što namjeravaju, svi bi poginuli, a ako ih spriječe u toj nakani, sve će se spasiti."*** (Buhari) Zbog ovakvih stvari Omer b. Abdulaziz r.a. bi naredivao da se kazna izvrši nad osobom koja bude prisutna kod konzumiranja alkohola, i dodao: *Prvo njega kaznite!* jer na napad faktora slabljenja treba dobro pripaziti.

Skoro da ne postoji stvar koja stvarno oslabljuje moral, uništava unutrašnju harmoniju i izaziva psihički lom, kao što to može da izazove kontradiktornost između ličnih i javnih stvari. Društvena etika je načelo kojeg svi mi moramo da nosimo, ali dokle god postoji jaz izmedu naših etičkih načela i praktičnog ponašanja ostaće mnoge pukotine.

Postoji još jedna važna stvar a to je neophodnost prosvjećivanja i upućivanja na polju shvatanja neizbježnih pitanja i kada se može desiti iznimka u zakonu. U protivnom, djeca ce stasati na idealnoj teoriji koja će da se sruši prilikom svakog praktičnog čina, ili će se utopiti u valu iskvarenosti, prilikom čega neće stati kod određene granice.

Granice bontona se šire u svim pravcima. Dok nalazimo pojedine zajednice koje paze na preostale konce koje ih vežu sa bontonom, kao minimalu za očuvanje veza sa svojom pripadnošcu covječanstvu, islam usađuje u dušu ličnog pokretača za pridržavanje etičkih načela. Ali, postoji jako opasna stvar na koju trebamo dosta da pazimo. Etika jednog muslimana na pojedinim sudbinski važnim poljima, poput ustrajnosti na polju istraživanja i čitanja, izgleda uvehlo u poređenju sa potražnjom islamskih načela i u poređenju sa ostalim narodima koji su bili na dnu, nakon čega su dosta napredovali na ovim poljima. Simbol savršenstva na kojeg stalno ukazujemo a koji glasi: *"Allah voli kada neko od vas radi odredeni posao da ga upotpuni "* skoro da nije prisutan među nama. Dragocjeno vrijeme, kojim se Allah dž.š. zakleo u suri Al-Asr, nije na traženom nivou, bilo to po pitanju njegova poštovanja, iskorištavanja, čuvanja i izvršavanja njegovih prava i obaveza. Strašne pukotine su pogodile Ummet na ovom polju, a njihovi tragovi su svakoga dana sve veći. Ako je svijest o postojanju ili priznavanju bilo kojeg problema prvi korak ka njegovom rješavanju, onda nema sumnje da je potrebno da uložimo mnogo veći trud od onoga kojeg ulažemo.

Ako usavršavanje poslova na manjim nivoima još uvijek puže, šta se može očekivati na višim nivoima? Nema sumnje da usađivanje etike usavršavanja posla nije jednostavna stvar, ali je to neophodan korak koji iziskuje veliko strpljenje. Ovo pitanje nije ograničeno, jer smo oboljeli slabim usavršavanjem poslova na nivou pojedinaca, zajednica, pa čak na nivou država i naroda .

Ako je gubljenje osjećaja, išcezavanje povjerenja i izbjegavanje obaveza kod bilo kojeg naroda dubok odraz kvaliteta osoba koje bi im trebale da daju snagu, onda

to ne znači da tu nestaje individualna odgovornost koja vrlo dobro dokučuje odnos između zajedničkog zaostajanja i pojedinačnih propusta. Na nama je da usadimo duboku etičku strukturu čiji će utjecaj - uprkos svim postojećim preprekama - biti veći od rušilačke kampanje. Baš ovo je bit rada obnovitelja i misionara u kojima još uvijek ima ostatak dobra koji se širi i razvija, i koji će neprestano uništavati zlo.

Od stvari koje uništavaju bit etičke strukture i daje znak neshvatanja veze između zajedničke zaostalosti i tragova individualnog truda na putu zaustavljanja napredovanja te zaostalosti, jeste postupak pojedinaca koji kada dijete nešto razbije stavlja se na mjesto njegovih branitelja, odbijajući svaki mogući prijekor, pravdajući da je to zlodjelo načinilo susjedovo dijete ili jadna neprisutna sestra. Oni time u dubinama tog dijeteta usađuju uvjerenje da je sav spas u laži, podučavajući ga sebičnosti i egoizmu, dok se optužuje nevin da bi se spasio pravi krivac! Oni time ulijevaju u njega glupavost i nepouzdanost, jer on tada vidi da je optužba uperena u nekoga drugoga, a on ostao miran i spokojan.

Treba da pripazimo da se ne treba oslanjati na bilo koju stvar koju prethodno nije oprobana. Oslanjanje na bonton koji nije isproban je poput zdanja čije je drvene stubove zaposjeo i ocrvotočio crv. Dobra djela su jedan neodvojni dio vjerovanja, a teoretska ishrana uz nepostojanje prakse može da uništi čitava načela.

Naša etika treba biti praktična i duboko usađena u našim životima. Naš odnos prema tim etikama treba biti poput odnosa prema samim načelima, koja pazimo, radi čijih ostvarenja se zalažemo i na čijem putu umiremo. Te etike ne smiju biti blijedi simboli koje mogu izbrisati dani i događaji.

Tri: KOGA DA SLIJEDIM? (odredivanje autoriteta)

U životu uvijek nam je neophodan autoritet, tj. strana prema kojoj ođredujemo naša gledanja, mišljenja, ponašanja, vrijednosti, odluke, na čijoj osnovi organiziramo čitav naš život.

Isto tako, neophodno je da imamo primjere za naše ponašanje koje ćemo slijediti i oko kojih se vrte naši najveći uzori. U tim uzorima se određuju ciljevi kojima težimo. Na čitavom svijetu nema neko ko može da živi bez autoriteta, a griješi svako ko pomisli da je neovisan po tom pitanju. Mnogo je onih koji su pokušali da pobjegnu od autoriteta kojem pripadaju, da bi na drugačiji način pali pod utjecaj drugih autoriteta.

Neophodnost postojanja autoriteta je velika, jer njegovo nepostojanje dovodi jedinke ili skupine da žive u vakuumu, a pri tome bilo šta može zaposjesti dušu i poigrati se njom, obzirom da su stranputice bezbrojne i raznolike.

Radi svega toga neophodno je postojanje mjerila prema kojem će se mjeriti, jer Allah dž.š. kaže: ***"Da se Allah za prohtjevima njihovim povodi, sigurno bi nestalo poretka na nebesima i na Zemlji i u onom što je na njima,"***(Al-Mu'minun, 71).

Kur'an je dosta jasno precizirao autoritet kao metod vjerniku: ***"I doista, ovo je pravi put Moj, pa se njega držite i druge puteve ne slijedite, pa da vas odvoje od puta Njegova,"*** (Al-An'am, 153).

U velike zablude spada tvrdnja pojedinaca da nikome ne pripadaju, što je svakako neispravno. U ovom životu nema niko a da ne pripada jednoj od skupina. Ako bismo pretpostavili da postoji pojedinac koji ne pripada nijednoj vjeri, načelu ili ideologiji, da li to znači da on ne pripada nikome? Nikako. On pripada školi u kojoj su

njemu slične osobe. Svi oni imaju zajednička približna shvatanja i polaze iz već postojećih pojimanja koja su prisutna kod svih njih. Kada je jedan zapadnjak napisao djelo "Nepripadajući", sve je ličilo na nepripadnost izraženu u jezičkim poigravanjima, jer niko nemože da bude bez pripadnosti. Ova pripadnost u čovjeku sije oblike ponašanja, razmišljanja, shvatanja i ciljeva prema kojima on teži.

Tako u porodici, prvi korak ka primjeru ispravnih postupaka dolazi preko roditelja. Plemeniti Kur'an striktno precizira temu primjera ili uzora kojeg treba slijediti, gdje Uzvišeni Allah kaže: ***"Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onom svijetu, i koji cesto Allaha spominje",*** (Al-Ahzab, 21).

Razlog idejnih kriza koje se javljaju kod pojedinaca su nejasnoća pojma "uzora". Strah od okorištavanja tuđim iskustvima, na primjer, suprotan je poslaničkom uzoru, jer je Poslanik a.s. kopao handek i koristio pečat za pečaćenje svojih pisama vladarima. Nasuprot tome možemo naći da je strah ili stid prilikom praktikovanja ili sram od nošenja islama jedan od razloga gubljenja uzora. Fokusiranje pojedinih savremenih kultura nije mimoišlo čak ni pojedine iskrene mislioce po pitanju misaonih stranputica glede razumijevanja islama. Od najčudnijih primjera jeste podatak kojeg spominje jedan autor, koji uporno pokušava da poruši sve stabilno u islamu i da napravi stalnu zbrku, da je presadivanje ljudskih organa; poput srca, bubrega ili rožnjače još uvijek neprihvatljivo, te da se muslimani još uvijek po tim pitanjima trebaju obraćati šejhovima da bi "izvukli" od njih jednu takvu fetvu. Žalosno je da jedan takav pisac nezna za fetvu alima i ljekara Ebu-l-Jusra el-Abidina (1889-1981), nekadašnjeg sirijskog muftije, po kojoj je dozvolio prenošenje krvi i rožnjače.

Gubljenje autoriteta je jako opasno, a gubljenje jednog njegovog dijela može da izazove potpuno gubljenje, pri čemu čitava vjera i svi muslimani bivaju u nezavidnom položaju. Radi svega toga je pitanje primjernog vladanja veoma važna stvar u okviru sveobuhvatnog razumijevanja, a ne proizvoljnog, kao što je to trenutno slučaj sa nekim pojedincima.

Od sastavnih dijelova postojanja autoriteta jeste njegovo ponovno aktiviranje i upornost na njegovom pojašnjavanju. Slabost na tom polju je dala tragične rezultate, od kojih kao primjer spominjemo Ugandu. Uganda je afrička država čiji su stanovnici povezani sa islamom oko dva stoljeća. Napredovanje islama prema jugu te zemlje zaustavilo se zbog personalnog, ograničenog autoriteta opterećenim mezhebskim okovima, što je navelo pojedine muslimanske trgovce da narede tadašnjem muslimanskom vladaru Monisi da se osuneti (obreže), što je on odbio, nakon čega se zaustavilo napredovanje islama prema jugu. Isti je slučaj prije toga sa napredovanjem islama u Rusiji i na sjeverozapadu zbog sličnog problema (ovaj podatak navodi Tomas Arnold u svom djelu "Poziv u islam"). Pojedini muslimani nisu znali da se na odgovarajući način suoče sa tim problemom. Procjena interesa u datom slučaju je proizašao iz autoriteta koji nisu imali sposobnosti da vide malo dalje od svoga nosa!
Rezultati gubljenja autoriteta unutar kuće su dosta jasniji i tragičniji, jer prepirke roditelja nikada ne jenjavaju. U tom slučaju nedoumica i uznemirenost zaposjedaju psihu dijeteta, jer ne postoji zdrav autoritet koji upućuje i procjenjuje dječije postupke. Pa ni sami roditelji, u tom slučaju, nemaju autoritet kojem bi pribjegli, što rezultira još više nereda, razilaženja, vike i ljutnje. Čudno je da jako obrazovane, naučene i kulturne osobe sve to gube zbog vela skrivenih džahilijetskih prohtjeva i tendencija jer nemaju zdrav autoritet. Poznajem jako obrazovanog i uglednog čovjeka

cija je žena rodila žensko dijete, nakon čega je njegova neodgojena tendencija došla do izražaja, jer je nakon tog slučaja zapostavljao jadnu majku zbog činjenice da je rodila žensko, a ne muško dijete. Postoje pravci koji govore o Kur'anu i sunnetu i neophodnosti njihovog pridržavanja, ali ako određena stvar bude vezana za žene tada obala njihove privrženosti Kur'anu i sunnetu bude sve manja, čiji se valovi lome na stijenama ličnih i krhkih autoriteta koji dominiraju njegovom psihom, a ne vrhunskim autoritetima u čijem okrilju treba živjeti: ***"Zato se drži onoga što ti se objavljuje, jer ti si, uistinu, na pravom putu",*** (Zuhruf, 43).

Uvjek moramo da napomenemo da postojanje dobrog uzora daruje bilo kojem autoritetu njegov praktični i dubinsko-činjenični utjecaj. Sa njim uspješno može snažno da zaplovi ka projektima jačanja naroda i obnovu njihovih uloga. Radi toga je neophodna prisutnost dobrog uzora kod kojeg autoritet predstavlja dušu s kojom se kreće, a ne jalova filozofska načela koja blago spavaju u knjigama ili bezumno lutaju između redova književnih listova.

Neophodno je da živimo i da odgajamo sebe i svoju djecu u okrilju jasnog, specifičnog, živog i ispravnog autoriteta iz kojeg crpimo snagu, kojem pribjegavamo i ka kojem pozivamo, na čijem učvršćavanju radimo, i u njenom okrilju živimo i umiremo.

Četiri: KAKO DA SE PONAŠAM? (određivanje stadijskog cilja)

Izgradnja zrele savjesti: tj. šta treba da radi. Kada čovjek sebi odabere uzor kojeg će da slijedi dese se situacije kod kojih mu treba dalekozornost u procjeni da li one odgovaraju uzoru kojeg je već sebi odabrao. Koliko on dobro shvati uzor ili primjer, toliko će njegovi postupci biti ispravni. Ako, npr. pogledamo izreku Sufjana es-Sevrija koji kaže: *"Prava nauka po našem mišljenju je olakšica od pouzdanog alima, dok svako zna otežavati,"* vidjećemo da on postavlja ogromno pravilo ravnoteže koje je imam El-Muzeni, jedan od nasljednika imama Šafije, pojasnio u praktičnom smislu na polju nauke, gdje o njemu 'Amr b. Osman kaže: *Nisam vidio nijednog asketu u njegovom trudu, upornosti i poštovanju znanja i znanstvenika kao imama Muzenija. On bi (ovdje je poenta!) prema sebi bio najkruci, po pitanju sitnih prestupa, a obicnom narodu bi tražio najlakši propis. Govorio bi: "Ja sam samo dio bontona kojeg je imao imam Šafi'i ".*

Nejasnost pravila "šta treba da radim" može da ima opasne rezultate. Dešava se da se za čovjeka koji obznani istinu kaže da je brzoplet, za onoga ko mudro postupa da je kukavica, za onoga koji nastoji da upućuje ljude da je licemjer, a za onoga koji koristi društveno licemjerje da je snalažljiv. U vjerodostojnom hadisu se navodi da će doći period kada će se reći za čovjeka: ***Baš je pametan...baš je ugodan...baš je sposoban...a u srcu nece imati trunke imana.*** (Buhari) U drugom hadisu kojeg bilježe Buhari i Muslim stoji da je Vjerovjesnik s.a.v.s. rekao: ***"Od znakova Sudnjeg dana je iščezavanje nauke i širenje neznanja."*** Iz ovoga hadisa imam Eš-Ša'bi je razumio da neće nastupiti Sudnji dan sve dok nauka ne bude na mjestu neznanja, a neznanje na mjestu nauke, te je shvatio način izgradnje unutrašnje svijesti koja zna kako se treba ispravno ponašati u okviru Pravog puta kojeg nam je Plemeniti Kur'an pojasnio u slijedećem ajetu: ***"One koji se budu zbog Nas borili Mi cemo, sigurno, putevima koji Nama vode uputiti; a Allah je, zaista, na strani onih koji dobra djela cine!"*** Tj. sve to zahtjeva rad, upornost i neprestano ulaganje truda.
Najgore čime istina može da bude iskušana jesu slabi nosioci koji vole istinu, ali je dovoljno ne poznaju; isto kao što mrze laž, koju slabo poznaju. Svi znamo da su ljudi neprijatelji svega što nepoznaju. Mnogo je opasno da se na slijeđenju Pravog puta radi

godinama, da bi se za samo nekoliko trenutaka to ukralo, ili da živi u zabludi iz koje se budi na bolnim udarcima, prilikom čega se gubi svaki oblik dobrote ili razboritost. Žrtvovanje života (šehadet) na polju odbrane istine je obaveza, iako ponekad jedan od vidova ovih žrtvovanja može da bude samo jedna riječ. To žrtvovanje obnavlja nadu u pobjedu onoga što ljudima koristi i oživljava ogromne stvari koje pripadnici laži uporno pokušavaju obezvrijediti i uništiti, prljajući ih svojim prljavim jezicima. Takvi ljudi nemaju nimalo ustrajanja na istini ili upornost na prioritetima njene pobjede, jer postoje struje koje u ovom životu najviše interesuje da se ljudi zaokupe etikom jutarnjih pozdrava, jela i poklanjanja ruža, a da se od njih prikrije etika očuvanja čitavih zajednica, lomeći svaku čvrstinu nosiocima bajraka suprostavljanja faktorima crvotočenja i rascijepljenja, da bi nakon toga svi pali u kolaps. Čak su minimalni oblici etike čiji je utjecaj lahko prepoznatljiv izloženi raznim faktorima uništavanja. Ako je tako, šta je onda slučaj sa temeljnim osnovama?

Nakon svega toga, nije nimalo čudno da sa naše strane nema nijednog šuma na polju suprostavljanja ludom naoružavanju ili organizacijama svjetske trgovine. Isto tako, nemožemo pronaći nijednog muslimana koji poziva na kampanju protesta s ciljem očuvanja prirode. Čak muslimanski i nemuslimanski narodi, ili inače zaostali narodi, su ginuli a ostali muslimani se nisu pomjerili. Iz ovoga izdvajamo ono blijedo entuzijastičko pokretanje koje je, ustvari, reakcija na ono što se događa, a ne isplaniran namjeran strateški postupak. Osjećaj zajedništva se javlja samo u određenim slučajevima, koje mi ne odabiremo nego nam se naturaju, iako je suosjećanje sa ostalima jedan od znakova dobra u ljudskoj duši i ispravno shvatanje općeg interesa. Čak je jedan čovjek rekao: Božiji Poslaniče, ja se smilujem ovci kada je koljem, na što je Poslanik s.a.v.s. rekao: ***Ako joj se smiluješ, Allah će se tebi smilovati*** (Ahmed).

Još je gora stvar kada naša djeca, koju nismo znali odgojiti u džematskom osjećaju, stasaju na pogrešnom džematskom osjećaju, slušaju viku imama sa minbera ili naricanje govornika, misleći da je slušanje “vatrene“ hutbe ili stizanje do “opasne“ knjige jedna vrsta aktivnog džematskog rada. Možda je pojedincima među njima po mnogim stvarima potrebno ponovno žestoko glacanje, ali je pogrešna opijenost ispunila nedokučeni vakuum. Radi svega ovoga je potražnja da se ljudima vrate njihova prava, da se obustave tiranska hapšenja i ubijanje nevinih ljudi, da se spriječi skupina ili pojedinac da despotski vladaju Ummetom, da se ukloni svaki faktor koji dovodi do svih vrsta korumpiranja i varanja, da se obustavi krađa i uzurpiranje lične i društvene imovine, da se zasije praktična etika,...sve su to zapostavljene stvari koje čine srž onoga što islam želi da uspostavi ili da odbrani. Bilo kakav oblik gaženja tih granica je oglupljivanje naroda i poigravanje vjerom.

Vjerujem da je udaljavanje čitavog Ummeta od svih vrsta tutorstva, nadmoći nad njim ili nadziranja nije samo dobra nego neizbježna obaveza kojoj treba pozivati i za koju se unaprijed treba pripremati .

Jedan zapadnjak koji je primio islam mi je rekao: Mnogo je skupina koje su se protivile, bunile i protestovale, i mnogo omladine iz raznih zemalja je došlo da stanu protiv konferencija Svjetske trgovačke organizacije i ideji globalizacije svijeta. Neki od njih su bili izloženi tuči, hapšenju ili su prokrvarili, ali muslimani nisu napravili nijedan potez, ni na istoku ni na zapadu, pa čak ni putem telegrama podrške! Kako muslimanima još nije jasno da je suprostavljanje naoružavanju, nuklearnim probama, zaustavljanje zagađivanja i očuvanje prirode, borba protiv širenja narkotika i sl. jeste jedna vrsta civilizacijskih fardova (obligatnih vjerskih dužnosti) i temeljna osovina sveobuhvatnosti i globalnosti islama.

Svi mi vjerujemo da je Allahova pomoć uz džemat i da neshvatanje neophodnosti zajedništva dovodi do najlošijih rezultata. To ubjeđenje će iščeznuti ako ne postoji kontinuirano kretanje ka fokusiranju te činjenice u našim životima. Nemoguće je da jedan narod napreduje ako se ubitačni individualizam ne "pomete" iz prsa njegovih pripadnika, kao što je slučaj sa njihovim podučavanjem da je želja za dobrom svakome od srži imanskih grana, jer ***„niko od vas ne vjeruje dok nebude volio svom bratu ono što voli samom sebi"***, i da je ***„čovjek dok je išao putem vidio na njemu trn kojeg je uklonuo, nakon čega mu se Allah zahvalio i oprostio mu grijehe."*** U drugoj predaji ovog hadisa stoji da taj čovjek nije nikada učinio dobro djelo! Svaki dan nam argumentira da iza nepostojanja odgoja, koji fokusira džemat, stoje najgore posljedice.

Mjerenje džematskog duha nije od toliko velike važnosti u trenutcima izobilja i stabilnog stanja, kao što se veoma jasno ističe u kriznim periodima. Našu djecu moramo uzdići ka višim sferama na polju poimanja džematskog duha, da bi stigli do određene granice obuzetosti brigama Ummeta sa praktičnim uvježbavanjem međusobne saradnje i kontakta sa drugima, ma koliko tačke koje nas spajaju bile ograničene.

Džematski duh ili grupni i timski rad se zasniva na ispravnim psihičkim shvatanjima, a podstiču ga ovosvjetske neophodnosti i vjerska učenja, a opasno bi bilo da nas jedna od ovih stvari ne probudi .

U svijetu trgovine, npr. sve je više ogromnih firmi koje se ujedinjuju u ogromne ekonomske grupacije koje na svjetskom tržištu imaju sve više utjecaja, proizvoda i ogromnih sposobnosti. U pojedinim državama najčešće se desi da kada umre otac, inače vlasnik velike firme, njegovi sinovi podijele njihov imetak, sačinjavajući svako od njih sebi zasebnu firmu što predstavlja jasnu nesposobnost da pronađu širu zajedničku strategiju, jer je timski duh kod takvih osoba još uvijek nejak . Isto tako je jednostavno da u mnogim džamijama vidimo koliko je izražena sebičnost prilikom redanja u safove, posebno za vrijeme džume namaza, jer mnogi za sebe rezervišu prostor za kojeg misle da im je udoban prilikom sedžde, dok se samo manjina osvrće iza sebe da bi se pomjerili naprijed i time ustupili mjesta svojoj braći koji nemaju gdje da čine sedždu, osim na obući ili krajevima puta.

Džematski rad je široko polje koje je kod nas prisutno samo u nekim oblicima, ali smo na željenom islamsko-civilizacijskom nivou tek na početku puta, radi čega treba da stignemo do njegova kraja, makar morali da klešemo stijene ili da pomijeramo mora! Moramo da imamo volju koja ne poznaje umor i načelo na osnovu kojeg trebamo odgajati našu djecu, a koji glasi: Pojedinac radi za zajednicu, a zajednica za pojedinca, a svi zajedno radimo za islam!!

Peti: ŠTA VRIJEDI ONO ŠTO RADIM? (daleki cilj)

Ponekad stvari, brzopleto gledajući, izledaju beskorisne, nakon čega čovjek počne da gubi ubjeđenje u ideju koju nosi i to kroz razne proračune. Poslanička izreka koju bilježi imam Ahmed nam naređuje da ***"ako počne Sudnji dan a u ruci jednog od nas sadnica, da ako mogne neka je zasadi prije nego umre."*** Ovu malu biljku nijedan čovjek neće vidjeti njen rast, plodove niti će se okoristiti njenim hladom. Iako će situacija u tom trenutku biti teška, nasuprot svega toga, dobro djelo ima svoju ogromnu vrijednost u islamu, zbog čega treba raditi dobra djela ma kakve okolnosti vladale. Kada je jedan običan covjek pokušao da nagovori imama Ahmeda da se odrekne svojih stavova, on mu odgovori: Ako ti tako razmišljaš, onda možeš da se odmaraš!

Istina se mora uzdizati i spominjati, ma kakav rezultat bio, a laž se mora zaustaviti i razotkriti, koliko god to koštalo. Tek nakon toga dolazi vaganje mudrosti i odabiranje manjeg zla, sa vjerske strane gledišta, a ne zla zasnovanog na ličnim interesima, jer se netreba osvrtati na pitanja koja osobe pune prohtjeva smatraju štetom i zlom.

Materijalni interesi kod prostih ljudi zauzimaju veliki dio njihovog života, zboga čega se mnogi od njih ustručavaju da pravilno postupaju pa čak i onda kada to mogu. Plemeniti Kur'an nam naređuje da ustrajemo na činjenju dobra do samoga kraja: ***“I sve dok si živ, Gospodaru svome se klanjaj!“*** (Al-Hidžr, 99)

Hadis kojeg nam prenosi Huzejfe r.a. pojašnjava obavezu pridržavanja istine u svim okolnostima, jer su ostali ashabi pitali Poslanika s.a.v.s. o dobru, a Huzejfe ga je pitao o zlu, bojeći se da ga spopadne. Huzejfe je zapitao: ***"O, Božiji Poslaniče, mi smo bili u džahilijetu i zlu, a Allah nam je podario ovo dobro, pa da li će nakon ovog dobra biti zla?" Pa reče: "Da," rekao sam: "A da li će nakon toga zla opet biti dobra?" Reče: "Da, i u njemu će biti izmjena." Rekoh: "A šta su te izmjene?" Reče: "To su ljudi koji će upućivati onome čemu ja nisam upućivao i znat ćeš ih i suprotstavljat ćeš im se." Rekoh: "Da li nakon toga dobra ima zla?" Reče: "Da. Ljudi koji će pozivati na vratima džehennema, pa ko im se odazove, baciće ga u njega." Rekoh: "O, Poslaniče, opiši nam ih." Reče: "Oni su od naše kože i govore našim jezicima." Rekoh: "Pa šta mi naredueš ako me to zadesi?" Reče: "Drži se džemata muslimana i njihovog imama." Rekoh: "A ako ne budu imali džemata niti imama?" Reče: "Onda se odvoji od svih tih stranaka pa makar se sklonio i pod korijenje drveta, sve dok ti ne dođe smrt, a ti si u tom stanju."*** (Buharija) Islam je svoje iskrene sljedbenike pripremio da se realno odnose prema okolnostima: ***“Misle li ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: "Mi vjerujemo!" i da u iskušenje neće biti dovedeni?“*** (Al-Ankebut, 2). Islam im je dao imperativne dimenzije: ***“Slušajte i pokoravajte se, makar vas predvodio abesinski rob čudnog izgleda“*** (Buhari). On u svim okolnostima daje praktični primjer kojeg svako može da shvati: ***“Poslanik se abdestio sa pregrštom vode(muddom), a kupao sa sa'om (četiri mudda)“*** (Buhari). Sve je to povezano sa najvećim ciljem a to je postizanje Allahovog obećanja i zadovoljstva. Ovo je razlog što vjernik stalno udjeljuje i pruža, i što muslimanske zajednice žive u okrilju medusobnog potpomaganja, iako ih okružuju mnogi faktori slabosti i zaostalosti, dok druge zajednice udjeljuju samo onda kada imaju viška. To je zato što vjernik koliko god da udijeli on ima konto iz kojeg crpi taj imetak, a taj konto je ahiretski konto!, kao što to prof. Bekkar voli da naglasi u jednom od svojih djela, jer je za svako trošenje je potreban konto na koji se oslanja, a što je konto veći, veća je mogućnost novog trošenja.

Radi viših ciljeva moraju postojati stvari koje bi trebale da budu u svakoj trunki našeg bića. Uzmimo za to primjer ljubav prema ljepoti u životu. Primjetno je da se većina poremećaja dešava kod osoba koji nemaju blagodat osjećaja za ljepotom. Ljepota nije samo ljepota lica, nego vrhunac harmonije, podudaranja, sklada, blistanja, žrtvovanja i duha urođenosti koji napreduje i označava svaki kutak ovog divnog života sa visikim nivoom savršenstva. Osjećaj za ljepotu kod pojedinih muslimana je ponekad tako neprimjetan, što je neispravno, jer je vjerovanje vrhunac ljepote, a kufr (nevjerstvo) vrhunac svakog rugla. Zbog toga je pospješavanje osjećaja za ljepotu temeljna stvar, jer “koliko god ljudi govorili o srži ljepote, kako to napominje Abdulkerim Bekkar, ona ostaje jedan od najvažnijih civilizacijskih mjerila.“ Iskorištavanje komponenta ljepote u izgradnji vjerovanja je skoro nezamjetan, osim u odredenim slučajevima, uprkos njenog svestranog značaja.

Nemoralna umjetnost se nemože otjerati vikom sa drvenih minbera, nego putem čiste umjetnosti koja oživljava urođenost koja protuudarom udaljava nemoral od umjetnosti. Narod kojim vladaju tirani je izgubio blagodat ljepote, nakon čega zaostalost i primitivnost postaje odlika svega što postoji. Ipak, nasuprot tih tirana stoji čitava vojska lijepih ideja koje kad god budu napadnute bude sve očiglednije da tirani sa sobom nose nemoralne misli i ideje kojim žele da pokvare čitav dobri narod, te zbog toga tirani nikada neće uspjeti u svojoj nakani, ma koliko ostali na svojim položajima.

Sijanje ljubavi prema ljepoti u obliku kojeg smo spomenuli je stvar o kojoj opstoji dunjalučka i ahiretska sreća. Najbolji živi primjer poslaničkoj izreci ***"Allah je lijep i voli ljepotu"*** kojeg možemo pronaći jeste biografija Muhammeda a.s. i Božiji zakon koji je odabrao Svojim robovima.

Tokom deset godina koje je Enes b. Malik r.a. proveo služeći Poslanika s.a.v.s. nije čuo ni jednu riječ nezadovoljstva, zbog čega ga je ljepota poslaničkog bontona zarobila. Kada se pomračilo sunce, narod je vidio ljepotu monoteizma kada ih je Poslanik s.a.v.s. podučio da su sunce i mjesec dva božija znaka, koja se ne pomračuju zbog nečijeg života ili smrti. Kada bi došla robinja sa kraja Medine i zamolila Poslanika da joj učini uslugu, narod bi tada vidio ljepotu njegove skromnosti. Kada bi zaplakalo dijete čija majka klanja džematile iza Poslanika a.s., on bi što prije okončao namaz, nakon čega bi narod naučio ljepotu samilosti prema narodu, među kojima ima starih i nejakih. Kada bi došao mladić koji hoće da mu se dozvoli zinaluk, Poslanik ga sasluša, zatim stavi svoju časnu ruku na njegova prsa, nakon čega nestane zla iz njegova srca, prikazujući time ljepotu odgoja. Time se oslikavaju znakovi ljepote odgoja nakon čega izviru razni i bezbrojni oblici dobra, da bi se čitav svijet probudio i vidio krunisanje ljepote poslaničkom civilizacijom!

Prenosi se da je imam Ibn Tejmijje rekao: *"Na dunjaluku ima džennet, pa ko u njega ne uđe neće ući u ahiretski džennet!"*, a vjerujem da je time ukazivao da je ispijanje imanske ljepote i osjećaj njegove slasti na dunjaluku jedini put ka neograničenoj ljepoti tamo gdje su stalna uživanja.

Mislim da nema veće greške od kvarenja urođenosti naše djece tim što je unakazujemo i stavljamo u ograničeni kalup, shodno našim shvatanjima, čime radimo ono što mi hoćemo, a ne ono što hoće naš Stvoritelj. Time mi uništavamo vezu naše djece sa krasotama ljepote i u njima ubijamo njihovu ogromnu urođenu spremnost da se usklade sa prelijepim stvorenjima koja ih beskrajno okružuju.

Da se predamo kur'anskom poglavlju Nahl-Pčele, da malo živimo u njenim značenjima da bi uspjeli vidjeti koliko veliki obim vjerovanja ćemo u njoj pronaći za sebe. Ali, da bi se to desilo treba da osluhnemo onome oko nas gdje možemo čuti mnogobrojne glasove: ***"Ne postoji ništa što ga ne veliča, hvaleći Ga; ali vi ne razumijete veličanje njihovo."*** Nemožemo spoznati tajne čudnovatog svijeta ako duboko ne osluhnemo njenim šapatima, a njih nećemo moći čuti ako ne naučimo kako da slušamo, a slušanje se uči, kao što se uči govor.

Uspostavljanje prijateljstva sa prirodom koju je Allah stvorio je ključna stvar po pitanju ljudske ravnoteže i proširenja njegovih horizonata. Kao što kada čovjek nauči drugi jezik otvaraju mu se prostrana vrata znanosti, isti je slučaj sa shvatanjem jezika i govora nijemog svijeta oko nas. Dokle god smo zauzeti samim sobom, nećemo dozvoliti našim dušama da plivaju u moru monoteizma i dozivanja Boga, te da se strahopoštovano i iz poštovanja pognemo Uzvišenom Stvoritelju.

U osnovi, ljudska urođenost odbija nevjerstvo i zabludu, i teško ju je iskvariti, zbog čega je trebamo stalno paziti da bi ostala u okrilju ispravnog vjerovanja.Tu ljudsku urođenost guše izgubljene životne filozofije, pa se čak ni odgoj nije spasio

zalutalih mrlja, jer je odgoj uništen na više polja. Njega su ubili dunjalučki izobilj i pustinjske tajne koje naši sinovi nisu ni okusili, jer većina nas je nismo okusili. Ona zemlja od koje smo stvoreni više ne praši čela većine ljudi prilikom klanjanja, jer su se neka čela navikla da se klanjaju na nečem nježnijem od svile. Više nas ne opčarava nijemo sjedenje između drveća koja veličaju Boga. Automobili koje ne izrađujemo, te zgrade i palače su nas zarobili. Više nema cvrkuta slavuja, tapkanja mrava, pozicija dosta raširenih zvijezda čije granice nam nisu poznate, šumor vjetrova, daha predzorja, hučanje talasa, plavnine neba, šapata mora i zelene sedžade...Većina tih stvari nam više nisu draga, prijateljska ili druželjubiva. Prvo nas je ovosvjetski život ukrao, a zatim su nas zaokupile strasti dunjalučkog imetka.

Izgubili smo slast želje za činjenjem sedžde na predivnom zelenom pokrivaču, pa nas je zadesilo mnoštvo tromosti i mlitavosti. Priliku za oslobađanje od okova ljudske ograničenosti su nam je protračili znakovi našeg neizbježnog nestanka koji nas okružuju, kao što narukvica stoji oko ručnog zgloba. Zbog toga naša srca i čula dokućuju nešto sasvim malo od ogromnog svemira, u kojem mi predstavljamo jedan od njegovih najmanjih dijelova. Ako je vidljivi svijet, uprkos svojoj ljepoti i izloženosti, skriven i nevidljiv za nas, onda nema sumnje da je vjerovanje u neviđeno još slabije i skrivenije.

Od znakova ljepote u životu jeste međusobno upoznavanje. Moramo da znamo da li je temelj ljudskih odnosa neprijateljstvo ili upoznavanje i lijepo komuniciranje? Ja sam potpuno uvjeren da je temelj ljudskih odnosa međusobno upoznavanje i izgradnja međusobnih mostova: ***"O ljudi, Mi vas od jednog covjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznavali;"***(Al-Hudžurat, 13). Ideja samozatvaranja, udaljavanja i samoposvećivanja nije ispravno rješenje. Tvrdnja da je to sigurnije zbog očuvanja dobra koji je u nama je neprihvatljiva osim u iznimnim situacijama. Mora da znamo da je naše uvjerenje u opću ispravnost onoga šta slijedimo, nemora nikada da znači da su koraci koje koračamo ka njegovom ostvarenju isto tako ispravni! U to možemo ubrojiti naše uvjerenje u veličanstvenost islama na polju izgradnje porodice i medusobnog odnosa čovjeka i žene koji čine osnovu ljudskog života. Hajde da budemo otvoreni i da kažemo da su taj odnos među njima dosta pomutila pogrešna shvatanja na mnogim životnim poljima. Mnogi koji u ženi vide robinju za služenje ili lutku za poigravanje i zabavu su obezvrijedili ženski ponos. Od anegdota u islamskom pravu jeste slučaj djevojke koju je njen otac udao bez njene saglasnosti. Ona je došla Poslaniku a.s. i obavjestila ga šta se desilo i dodala: Moj otac me udao za svoga bratića da bi uzdigao svoju cast!, nakon čega ga je Poslanik a.s. pozvao i dao pravo izbora djevojci, na što je ona odgovorila: Božiji Poslaniče, ja prihvatam postupak svoga oca, ali sam htjela da pokažem ženama da one imaju pravo na izbor;" (Prenose ga Ebu Davud i Ibn Madže). Ova djevojka je obznanila da je sve jača ideja tutorstva na svim poljima neprihvatljiva, te da niko nema pravo upravljanja nad drugim, osim sa vjerskim dozvolom i u okviru vjerskih mjerila .

Nažalost, među muslimanima je sve prisutnija ideja tutorskog shvatanja, dok je ideja shvatanja brižnosti sve zapostavljenija, a velika je razlika između ta dva shvatanja na porodičnom ili državnom nivou. Kada je Omer r.a. rekao: O ljudi, slušajte i pokoravajte se!, ustade Selman r.a. i reče: Omere, ti ne zaslužuješ da te slušamo niti da ti se pokoravamo!! A zašto to, o Selmane, povika Omer. „Zato što kada su došli ogrtači iz Jemena svakome si dao po jedan ogrtač, a obzirom da si visok, vidim da si odjenuo dva ogrtača, pa odakle ti to?,-reče Selman. Omer povika: O Abdullahe!, ali mu se niko ne odazva. Zatim ponovo povika: O Abdullahe sine Omerov, nakon čega ustade njegov sin Abdullah i reče: Odazivam ti se, vladaru

pravovjernih! Omer mu se obrati: Ovaj drugi ogrtač kojeg nosim, kome on pripada? To je moj ogrtač kojeg sam ti poklonio, odgovori Abdullah. Nakon toga reče Selman: Sad možeš da naredueš, a mi ćemo da te slušamo i da ti se pokoravamo.
Najistaknutija dimenzija ovog događaja je u tome da se Selman nije izvinuo Omeru, nakon što je uvidio da nije upravu, jer Ummet ima pravo da pita, a ne treba se izvinjavati za pravo koje je čovjeku dato.

Od najopasnijih oblika nazadka u životu čitavog čovječanstva jeste nepoznavanje Allahovih blagodati koje su mu podarene, nakon čega traže svoja prava od tirana i pojedinci jedni drugima daju jedan vid božanstva koji pripada samo Allahu.

Od stvari koje uništavaju život i međusobno upoznavanje zbog kojeg smo stvoreni jeste ideja tutorstva koju islam nije zagovarao niti nametao. Moramo uporno da učvršćavamo vjerska shvatanja koja su još uvijek daleko od naših odgajateljskih sredina. Ispravnom naukom dokučujemo neophodnost samoupotpunjavanja i slabost medusobne nejednakosti. Naše duše tragaju za pažnjom a ne tutorstvom, za častima ne despostvom, jer: Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i, doista, ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili.(An-Nahl, 97)

Na kraju: postojanost na istini i potraga za njom su neophodni za ljudsku ravnotežu i stabilnost. Naprotiv, sreća se nemože postići bez postizanja Allahovog dž.š. zadovoljstva na putu stizanja lijepog života na dunjaluku i ahiretu. Teze o kojima smo govorili su neophodne zbog zdravog odgoja ljudske duše. Mi moramo poznavati naš identitet, odanost i pripadnost, moramo poznavati naše uzore i autoritete, te naše prve korake i daleke ciljeve.

Svaka od ovih tački ima svoje pojedinosti i objašnjenja, a prije nego ih usadimo u našu djecu treba da se povratimo u početak našeg dijetinjstva da bi otkrili naše negativnosti, jer se u ranom dijetinjstvu kriju razlozi mnogih psihičkih mana i bolesti.

Slatki i nevini djeciji svijet je okružen brojnim vrtlacima od kojih se nemožemo spasiti ukoliko ne budemo znali vješto plivati. Nećemo moći nikoga popraviti, pa čak ni svoje sinove i kćerke koje volimo, ukoliko neuspijemo da shvatimo nedostatke u nama samima, ukoliko ne shvatimo metod i zajedno ne sarađujemo na dobru, jer onaj ko ne posjeduje nešto, nemože ga drugom pružiti. ***I ne pravite nered na Zemlji, kad je na njoj red uspostavljen, a Njemu se molite sa strahom i nadom; milost Allahova je doista blizu onih koji dobra djela čine.*** (Al-Ea'raf, 56)

Sve što smo spomenuli je samo prolazno ukazivanje koje se može pročitati za nekoliko minuta, ali od nas zahtjeva mnogo više vremena kako bi ga učinili djelotvornim u životnoj praksi. Ako još nismo ubijeđeni u neophodnost svega ovoga, onda treba ponovno nekoliko puta da sve ovo pročitamo.

Gospodaru naš, podari nam u ženama našim i djeci našoj radost i učini da se čestiti na nas ugledaju!

Na kraju, neka je hvala Allahu, Gospodaru svjetova.

Profesor Ahmed Muaz el-Hatib Damask/Sirija

Priredio: *Hajrudin Hodžić*